



जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

नागपूर जिल्हा

१९८९-९०



ऋक्त कार्यालयीन उपयोगकरीता

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

जिल्हा - नागपूर.

१९८९ - ९०

अर्थ व सांख्यिकी. संघालनालय

नियोजन विभाग:

महाराष्ट्र शासन

मु. व. शं.

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९८९-९०

शुध्दीकरण

अ.क्र.	गुण्ठ क्रमांक	बाब/ तक्ता क्रमांक	परिच्छेद/ स्तंभ क्रमांक	ओळ क्रमांक	अशुध्द	शुध्द
१	२	३	४	५	६	७
१.	५	१.२	१४	८	- १९.५६	+ १९.५६
२.	३२	३.२	३८	५	अस्पष्ट	३७८९६
३.	६१	४.३	१	१३	न्युमोनिया	न्युमोनिया
४.	६५	४.६	४	१०	अस्पष्ट	३९१००
५.	७५	५.१	२	१७	अस्पष्ट	चळम्याचे
६.	११४	६.७	मथळा	-	[] (LAMPS)	
७.	१३७	७.५	-	१	निर्बीजीकरण	निर्बीजीकरण
८.	१४३	८.३	मथळा	-	विद्यार्थ्यांची	विद्यार्थ्यांची
९.	२२९	१५.१०	७	८	अस्पष्ट	५६०

जिल्हा सांमाजिक व आर्थिक समालोचन - १९८९-९०

दृष्टिक्षेपांत जिल्हा

जिल्हा - नागपूर.

अ. क्र.	बाब	परिमाण	नागपूर जिल्हा	महाराष्ट्र राज्य
१	२	३	४	५
[एक] प्राकृतिक रचना				
अ] भौगोलिक स्थान				
	१] उत्तर अक्षांश	अंश	२०. ३५ ते २१. ४४	१६. ४ ते २२. १
	२] पूर्व रेखांश	अंश	७८. १५ ते ७९. ४०	७२. ६ ते ८०. ९
ब] हवामान [१९८९]				
	१] किमान तपमान	सेल्सियस	८. ४ [नागपूर शहर]	६. ०
	२] कमाल	सेल्सियस	४६. ६ [—]	४६. २
	३] पर्जन्य [सरासरी] [१९८९] मि. मि.		७७९	उ. ना.
क] प्रशासकीय विभाग				
	१] तालुके	संख्या	१४	३०३
	२] पंचायत समित्या	संख्या	१३	२९८
	३] टंचाईग्रस्त तालुके	संख्या	३	१०६ [१९८८-८९]
	४] एकात्मिक ग्रामीण विकास प्रकल्प गट	संख्या	१३	२९८
	५] शहरे	संख्या	१६	३०७
	६] गावे [एकूण]	संख्या	१८७४	४१, ८३३
	७] १] निर्जन	संख्या	२१६	२, ४७९
	२] वस्ती असलेली	संख्या	१६५८	३९, ३५४
	७] क्षेत्रफळ	चौ. कि. मी.	९९३१	३, ०७, ६९०
[दोन] प्रशासकीय संस्था [३१-३-१९९०]				
	१] पंचायत समित्या	संख्या	१३	२९८
	२] महानगर पालिका	संख्या	१	११
	३] नगर परिषद	संख्या	१०	२२२
	४] कटक मंडळे	संख्या	१	७
	५] ग्रामपंचायती	संख्या	७६५	२५१८२
	६] पोलीस स्टेशन्स	संख्या	३९	८१८
	[३१-१२-९०]			
	७] पोलीस आजूट पोस्ट	संख्या	६९	१४२५
	[३१-१२-९०]			

१	२	३	४	५
---	---	---	---	---

[तीन] लोकसंख्या [१९८१]

१] ग्रामीण लोकसंख्या	आकडे हजारांत	११२०	४०, ७९१
२] नागरी लोकसंख्या	- " -	१४६९	२१, ९९३
३] एकूण लोकसंख्या	- " -	२५८९	६२, ७८४
४] अनुसूचित जातींची लोकसंख्या	- " -	१८२	४, ४८०
५] अनुसूचित जातींच्या लोकसंख्येची टक्केवारी	टक्केवारी	७.०५	७.१४
६] अनुसूचित जमाती लोकसंख्या	आकडे हजारांत	३५३	५, ७७२
७] अनुसूचित जमातींची लोकसंख्येची टक्केवारी	टक्केवारी	१३.६५	९.१९
८] पुरुष	आकडे हजारांत	१३४५	३३, ४१५
९] स्त्रिया	आकडे हजारांत	१२४३	३०, ३६९
१०] स्त्री-पुरुष प्रमाण	१००० पुरुषा मध्ये	९२५	९३७
	स्त्रियांचे प्रमाण		
११] घनता	दर चौ. कि. मी.	२६०	२०४
	क्षेत्रांतील लोकसंख्या		

१२] साक्षरतेचे प्रमाण

१] एकूण	टक्केवारी	५४.५६	४७.१८
२] पुरुष	-"-	६३.७४	५८.७९
३] स्त्रिया	-"-	४४.६२	३४.७९
४] राज्यामध्ये जिल्हयांचा क्रमांक	संख्या	२	-

[चार] कृषि

		[१९८५-८६]	[१९८८-८९]
		[अस्थायी]	[अस्थायी]
१] भौगोलिक क्षेत्र	हजार हेक्टर	९८६	३०, ७५८
२] जंगलव्याप्त क्षेत्र व त्यांची भौगोलिक क्षेत्राची टक्केवारी	हजार हेक्टर	१७१	५४०३
		[१७.३५]	[१७.५९]
३] शेतीची उपलब्ध नसलेली जमीन			
अ] खिगर शेती वापराखाली जमीन	हजार हेक्टर	४८	१०७९
ब] पडीत आणि लागवडीलायक नसलेली जमीन एकूण [अ + ब]	हजार हेक्टर	३५	१७२५
		८३	२८०४
४] पडीत जमीनी व्यतिरिक्त लागवड न केलेली इतर जमीन			
१] कायम गुरे चरण आणि इतर	हजार हेक्टर	५५	१५२३
२] झाडे झुडपाखालील जमीन	हजार हेक्टर	३१	१८०
३] लागवडी योग्य परंतु पड जमीन	हजार हेक्टर	४०	१०२४
५] पडीत जमीन			
१] चालू पड	हजार हेक्टर	१७	९५९
२] इतर पड	हजार हेक्टर	४९	१०१४

१	२	३	४	५
[चार] ६]	<u>पिकाखालील क्षेत्र</u>			[१९८५-८६] [अस्थायी]
१]	पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र	हजार हेक्टर	५४०	१७८५१
२]	दूमोटा क्षेत्र	हजार हेक्टर	३४	२८४१
३]	एकूण पिकाखालील क्षेत्र	हजार हेक्टर	५७४	२०६९२
७]	<u>ओलित क्षेत्र</u>			
१]	निव्वळ ओलित क्षेत्र [१९८८-८९]	हजार हेक्टर	५६	२०९१
२]	एकूण ओलित क्षेत्र	हजार हेक्टर	७५	२४४८
८]	महत्वाच्या पिकाखालील ओलीताचे -"- क्षेत्र [अन्नधान्ये]		५२	१४४३५
९]	<u>वहित धारण जमीन [१९८५-८६]</u>	अंतीम		
१]	२ हेक्टर पेक्षा कमी	संख्या[००]	८९६	४५४२५
२]	२ ते १० हेक्टर	संख्या[००]	९८४	३२९७२
३]	१० हेक्टर पेक्षा जास्त	संख्या[००]	६६	२४२२
१०]	जमीन महसूल वसुली [१९८९-९०]	लाख रुपये	१७	७९२९
११]	जिल्हा परिषदांचा उपकर [१९८९-९०]	हजार रुपये	१८३८	उ. ना.
१२]	पंचायत समित्यांचा उपकर [१९८९-९०]	हजार रुपये	१७७५	उ. ना.
[पांच]	<u>पशुसंबंधन [पशुगणना १९८७ अस्थायी]</u>			
१]	पशुधन	संख्या हजारात	११२०	३३८८९
२]	गाई व बैल	"-	६९९	१६८८२
३]	म्हशी व रेडे	"-	८३	४६०५
४]	मेंढ्या	"-	२०	२७७४
५]	शेळ्या	"-	३०२	९१०३
६]	क्रॉबड्या व बदके	"-	४२८	२४६२७
[सहा]	<u>सहकार [१९८९-९०]</u>			
१]	सहकारी संस्था	संख्या	३८२९	९८१४८
२]	प्राथमिक कृषि सहकारी पतसंस्था	संख्या	५८३	१८६६८
३]	प्राथमिक कृषि सहकारी पत- संस्थांची सभासद संख्या	"-	१७३	७८२०
४]	दुग्ध शाळा संस्था	"-	२२२	१३३५७
५]	प्राथमिक कृषिपत संस्थांनी दिलेले कर्ज	रु. कोटीत	१२	७५०

१	२	३	४	५
---	---	---	---	---

[सात] जलसिंचन [३०-६-९० रोजी]

पूर्ण झालेले पाटबंधारे प्रकल्प व
च्याखालील लाभक्षेत्र

१] मोठे प्रकल्प	संख्या	१	३०
२] लाभक्षेत्र	हजार हेक्टर	१२४	उ. ना.
३] मध्यम प्रकल्प	संख्या	११	१५६
लाभक्षेत्र	हजार हेक्टर	८१	उ. ना.
३] लघु प्रकल्प [गुळठाग]	संख्या	१२७	१५३०
लाभ क्षेत्र	हजार हेक्टर	४४	उ. ना.
४] सिंचन विहिरी खाली	हजार हेक्टर	२९	११९९
भिजणारे क्षेत्र		[१९८५-८६]	

[आठ] उद्योग [१९८९ अखेर]

१] नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या	संख्या	१५५१	२६८१४
२] नोंदणीकृत चालू कारखान्यांची संख्या	संख्या	१२४९	२३०५७
संख्या [उत्पादन चालू असलेले]			
३] साखर कारखान्यांची संख्या	संख्या	१	११६
[चालू असलेले खाजगी धसून]			
४] साखर कारखान्यांतील साखरेचे	हजार टन	६	२६२९
उत्पादन			
५] सर्वसूत गिरण्यांची संख्या	संख्या	२	१२२

[नऊ] बीज [३१-३-९०]

१] बीज पुरवठा केलेली शहरे व खेडी	संख्या	१८९०	३२६६१
२] विद्यतीकरण झालेल्या गावांची	संख्या	१८७४	३२३५४
संख्या			
३] बीज पुरवठा केलेले पंच संघ	संख्या	५०	१४७५
[१९८९-९०]	हजारात		
४] गोबर गॅस संयंत्रे [३१-३-९०]	संख्या	१०४५१	उ. ना.

[दहा] सार्वजनिक आरोग्य [१९८९]

१] रुग्णालये	संख्या	२४	७६८
२] दवाखाने	संख्या	१३३	१८९६
३] प्राथमिक आरोग्य केंद्रे	संख्या	३९	१५३९
४] प्राथमिक आरोग्य पथके. (x)	संख्या	—	८१
५] एकात्मिक बाल विकास योजना	संख्या	१	१०५
गट			
६] अंगणवाडीत उपस्थित राहणारी	संख्या	उ. ना.	उ. ना.
मुले.			

(x) प्राथमिक आरोग्य केंद्रे म्हणून श्रेणी वाढ झाल्यामुळे संख्या कमी झाली. क्रमशः पाच

१	२	३	४	५
---	---	---	---	---

[अकरा] शिक्षण [३०-९-८९]

[१९८८-८९]

१] एकूण प्राथमिक शाळा	संख्या	२०७५	५७१५८
२] एक शिक्षकी शाळा	संख्या	४३५	उ. ना.
३] प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या	४१४	१०११५.
	हजारात		
४] प्राथमिक शाळेतील शिक्षक	-"-	१०	२६३
५] प्रत्येक शिक्षकामागे प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या	४१	३९

[बारा] दुय्यम शिक्षण

[१९८८-८९]

१] दुय्यम शाळा	संख्या	५२१	९४८०
२] शाळेतील एकूण विद्यार्थी	संख्या हजारांत	३२३	५६१५
३] शाळेतील शिक्षक	संख्या हजारांत	१०	१७५
४] प्रत्येक शिक्षकामागे दुय्यम शाळेतील विद्यार्थी	संख्या हजारांत	३२	३२

[तेरा] उच्च शिक्षण [३०-९-८९]

१] संस्था	संख्या	३६	२६४९
२] एकूण विद्यार्थी	संख्या हजारांत	५४	१६७८

[चौदा] अ) प्रौढ शिक्षण [३०-९-८९]

१] प्रौढ शिक्षण केंद्रे	संख्या	१०१४	२८४८८
२] प्रौढांची उपस्थिती	संख्या हजारांत	३१	८६१

ब) तांत्रिक शिक्षण

१] औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था

१] शासकीय व शासन सहाय्यीत	संख्या	७	११२
२] इतर खाजगी	संख्या	५	९९
२] शासकीय व शासन सहाय्यीत औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थामध्ये मंजूर झालेल्या जागा	संख्या	२१००	४२८४४

३) तांत्रिक व व्यवसायिक शिक्षण संस्था

१] शासकीय व शासन सहाय्यीत	संख्या	३०.	१६६
२] इतर [खाजगी]	संख्या	इ. ना.	५९७
४] शासकीय व तांत्रिक व्यवसाय शिक्षण संस्थेची प्रवेश क्षमता	संख्या हजारात	५	१५५
५] अभियंत्यांची संख्या	संख्या	उ. ना.	उ. ना.

१	२	३	४	५
---	---	---	---	---

[संधरा] परिवहन आणि दळणवळण [३१-३-९०] [अस्थायी]

१] एकूण रेल्वे मार्ग लांबी	कि. मी.	३८३	५४३४	
२] रस्त्यांनी जोडलेली गावे	संख्या	उ. ना.	उ. ना.	
३] एकूण रस्त्यांची लांबी [गृष्ठांकित]	कि. मी.	६८६९	१७२६५९	
४] राष्ट्रीय महामार्गाची लांबी	"	२९२	२९७८	
५] राज्य महामार्गाची लांबी	"	९२८	३०७३७	
६] महत्वाच्या जिल्हा रस्त्यांची लांबी	"	६४०	३८५३९	
७] इतर जिल्हा रस्त्यांची लांबी	"	९८६	३७९८४	
८] ग्रामीण रस्त्यांची लांबी	"	४०२३	६२६२१	

[सोळा] मिण्याच्या गाण्याचा पुरवठा [१९८९-९०]

कठिण गांवाची संख्या	संख्या	८०म	उ. ना.
१] खेड्यांना केलेला पुरवठा	"	८०	२४२७
अ] नळाचा पाणि पुरवठा	"	७६	उ. ना.
ब] कुप नलिका	"	४	उ. ना.
क] विहिरी	"	-	उ. ना.
२] टॅक्स किंवा बैलगाडीने पुरवठा केली जाणारी गावे	"	५२	उ. ना.
३] योजनेत समाविष्ट करावयाची गावे	"	उ. ना.	उ. ना.

[सतरा] घरबांधणी [१९८९-९०]

भूमिहिन कामगारांसाठी बांधलेल्या झोपड्या.	"	१५८	१९४३७
--	---	-----	-------

[अठरा] एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम

१] दारिद्र्य रेषेखाली कुटुंबे १९८२-८३	संख्या	१.१२	४१
	[लाखात]		
२] १९८९-९० मधील लाभार्थी	संख्या	५६०१	२४८०५९
	[८९-९०]		

१	२	३	४	५
[एकोणवीस]	<u>रोजगार निर्माती [१९८९-९०]</u>			
	अ] रोजगार हमी योजना	मनुष्य दिवस [कोटी]	०.३५	उ. ना.
	ब] जवाहर योजना रोजगार कार्यक्रम -"-		०.२३	७.९६
[वीस]	<u>आदिवासी कल्याणकारी योजना [१९८९-९०]</u>			
	आदिवासी करीता आश्रम शाळा	संख्या	५	उ. ना.
[एकवीस]	<u>मागास वर्गीयांसाठी कल्याणकारी योजना [१९८९-९०]</u>			
	अ] मागास वर्गीयांसाठी वस्तीगृहे	संख्या	८	उ. ना.
	ब] वस्तीगृहात राहणारे विद्यार्थी	संख्या	६७०	उ. ना.
[बावीस]	<u>जिल्हा नियोजन [१९८९-९०]</u>			
	१] वार्षिक योजनेतील मंजूर तरतुद	रु. कोटीत	२४.०५	२१४०
	२] अनुशेष असून काढण्यासाठी तरतुद -"-		१४.७७	उ. ना.
[तेवीस]	<u>नागरी पुरवठा</u>			
	१] रास्त भावाची दुकाने १९८९-९०	संख्या	१२२४	३५१६९
	२] पुरविलेला स्कूण साठा १९८९-९०	"०००" टन	१००	उ. ना.
	३] भासकीय गुदामे [३१-३-९०]	संख्या	१७	११७८
	४] साठवण्याची क्षमता	"०००" टन	उ. ना.	७२८

टीप :- उ. ना. = उपलब्ध नाही.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.